

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**TOSHKENT DAVLAT IQTISODIYOT UNIVERSITETI
MAGISTRATURA BO'LIMI**

Qo'lyozma huquqida

UDK: 339.13:336.7(575.1)

MALIKOVA UG'ILOY ABDURASUL QIZI

**AKTSIYA KOTIROVKALARINING SHAKLLANISHIDA JAMIYAT
DIVIDEND SIYOSATINING TA'SIRINI BAHOLASH**

5A230601 - «DAVLAT MOLIYASI VA XALQARO MOLIYA»

Magistr akademik darajasini olish uchun yozilgan

DISSERTATSIYA

Ilmiy rahbar: i.f.d., Ph.D. U. O'roqov

TOSHKENT-2023

Magistrlik dissertatsiya ishi "Moliya" kafedrasida dastlabki himoyada o'tgan.

"25" - sonli bayonnoma «25» aprel 2023 -y.

Kafedra mudiri: X.X.Xudoyqulov

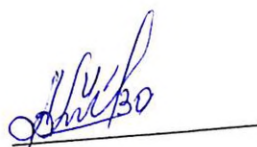
"18" 05.2023

Ilmiy rahbar: i.f.d., Ph.D. U. O'roqov

"18" 05.2023

Талаба: O'.Makikova

"18" 05.2023

Dissertatsiya Moliya va buxgalteriya hisobi fakultetida 2023 – yil "15" may

№ MKF-01/4 raqami bilan ro'yxatga olingan

Fakultet dekani: _____ A. U. Burxanov

ANNOTATSIYA

Ma'lumki bozor iqtisodiyoti sharoitida aksiyadorlik jamiyatlari faoliyatini samarali tashkil etilish orqali foydani maksimallashtirish ijroiya organ va korporativ boshqaruv sub'ektlarining asosiy maqsadi bo'lib hisoblanadi. Aksiyadorlik jamiyatlarining investitsion jozibadorligining asosiy ko'rsatkichlari bo'lib foyda miqdori hamda uning dividend sifatida taqsimlanish darajasi hisoblanadi. Bugungi kunda aksiyadorlik jamiyatlarida moliyaviy resurclar, ya'ni investitsiyalar jalb qilishda mazkur ko'rsatkichlarning holati qay darajada ekanligi muhim ahamiyat kasb etadi. Prezidentimiz Sh.M.Mirziyoev ta'kidlaganlaridek – "Investitsiya bilan birga turli soha va tarmoqlarga, hududlarga yangi texnologiyalar, ilg'or tajribalar, yuksak malakali mutaxassislar kirib keladi, tadbirkorlik jadal rivojlanadi"[1].

Prezidentimiz ta'kidlagan jihatlardan ham ko'rishimiz mumkinki investitsiyalar aksiyadorlik jamiyatlari uchun yangi texnika texnologiyalar va "nou-xau"lar kirib kelishiga imkoniyatlar yaratadi.

Bugungi kunda mamlakatimizdagi barcha korxonalarda ham dividend siyosati yaxshi holatda amalga oshirilyapti deb bo'lmaydi. Chunki, dividend siyosatining samarali amalga oshirilishi o'z navbatida fond birjalar rivojlanishiga ham o'z ta'sirini ko'rsatishi kerak. Shu sababdan ham bugungi kunda mamlakatimiz aksiyadorlik jamiyatlarida foydani taqsimlash mexanizmi va dividend siyosatidagi mavjud kamchiliklarni aniqlash va bartaraf etish muhim ahamiyat kasb etadi.

Kalit so'zlar: Aksiya bahosi, dividend siyosati, dividend stavkasi, aksiya kotirovkasi, aksiyaning ichki qiymati, aksiyadorlik jamiyatlari, aksiyalardan olinadigan daromad, fond bozori, aksidorlar daromadi.

ABSTRACT

It is known that profit maximization through the effective organization of the activities of joint-stock companies in the conditions of the market economy is the main goal of the executive body and corporate management subjects. The main indicators of the investment attractiveness of joint-stock companies are the amount of profit and the level of its distribution as a dividend. Today, the status of these indicators is of great importance in attracting financial resources, that is, investments in joint-stock companies. As President Sh.M. Mirziyoev noted - "Along with the investment, new technologies, advanced experiences, and highly qualified specialists will enter various industries and sectors, regions, and entrepreneurship will develop rapidly"[1].

We can also see from the points mentioned by the President that investments create opportunities for the introduction of new technical technologies and "know-how" for joint-stock companies.

Today, it cannot be said that the dividend policy is implemented well in all enterprises in our country. Because the effective implementation of the dividend policy, in turn, should have an impact on the development of stock exchanges. For this reason, it is important to identify and eliminate existing deficiencies in the mechanism of profit distribution and dividend policy in joint-stock companies of our country.

Key words: Share price, dividend policy, dividend rate, share quotation, intrinsic value of a share, joint stock companies, income from shares, stock market, shareholder income.

MUNDARAJA

Annotatsiya		3
Mundaraja		5
Keltirilgan jadvali ro'yxati		6
Keltirilgan rasmlar ro'yxati		6
Keltirilgan qisqartmalar		6
I BOB	KIRISH	
1.1	Dissertatsiya mavzusining asoslanishi va uning dolzarbligi	7
1.2	Tadqiqot maqsadi va vazifalari	10
1.3	Tadqiqotning asosiy muammolari va savollari	11
1.4	Tadqiqot ob'ekti va predmeti	12
1.5	Tadqiqot natijalarining ilmiy-nazariy va amaliy ahamiyati	12
1.6	Dissertatsiya tarkibining qisqacha tavsifi	13
II BOB	ADABIYOTLAR SHARHI	
2.1	Kirish	15
2.2	Mavzuga oid ilmiy-nazariy qarashlar sharhi	15
2.3	Mavzuga oid mahalliy me'yoriy-huquqiy hujjatlar sharhi	18
2.4	Xulosa	20
III BOB	METODOLOGIYA	
3.1	Tadqiqot dizayni	21
3.2	Ma'lumotlarni to'plash jarayoni	21
3.3	Tahlil uchun qo'llaniladigan usullar	22
3.4	Tadqiqotni o'tkazish uchun zarur sharoitlar	22
3.5	Tadqiqotdan kutilayotgan ilmiy va amaliy natijalar	23
IV BOB	TAHLIL VANATIJALAR	
4.1	O'zbekistonda fond bozorini rivojlantirishdagi Aksiyadorlik jamiyatlarining dividend siyosatidagi muammolar tahlili	24
4.2	Aksiyadorlik jamiyatlarida dividend siyosatini samarali tashkil etish va takomillashtirish masalalari	32
4.3	Dividend to'lovlarini aksiyalar kursiga va aksiyadorlik jamiyatlari bozor qiymatiga ta'siri	39
4.4	Dividend to'lovlarini aksiyalar kursiga ta'sirini ekonometrik tahlil orqali baholash	44
V BOB	XULOSA	
5.1	Tadqiqot savoliga tegishli natijalarning qisqacha mazmuni	46
5.2	Tadqiqotning asosiy taklif va tavsiyalari	46
5.3	Tadqiqot cheklovlari va kelgusi tadqiqotlar uchun takliflar	47
Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati		49
Ilovalar		52

I BOB. KIRISH

1.1. Dissertatsiya mavzusining asoslanishi va uning dolzarbligi

Kompaniyalarning dividend siyosatining aksiyalar kotirovkalarini shakllantirishga ta'sirini baholash fond bozoridagi investorlar uchun muhim ahamiyatga ega bo'lib, investorlar, moliyaviy tahlilchilar va kompaniyalarning o'zlari uchun muhim ahamiyatga ega. Shu sababli, ushbu mavzu bo'yicha dissertatsiya quydagi sabablarga ko'ra juda dolzarbdir. Bular quydagilar:

–Qimmatli qog'ozlar bozori jahon iqtisodiyotining muhim elementi bo'lib, aksiyalar narxi kompaniya qiymatining eng muhim ko'rsatkichlaridan biridir. Kompaniyaning dividend siyosati uning aksiyalari narxiga qanday ta'sir qilishini baholash, ongli investitsiya qarorlarini qabul qilishga intilayotgan investorlar uchun juda muhimdir.

–Dividend siyosati kompaniyaning moliyaviy strategiyasining muhim tarkibiy qismidir. Tegishli dividend siyosati kompaniyaga investorlarni jalb qilish va ularni uzoq muddatda saqlab qolishga yordam beradi. Ushbu mavzu bo'yicha dissertatsiya o'zlarining dividend siyosatini optimallashtirishga intilayotgan kompaniyalar uchun qimmatli xulosalarni berishi mumkin.

–Dividend siyosatining ahamiyatiga qaramay, ilmiy adabiyotlarda kompaniyaning dividend siyosati va uning aksiyalari bahosi o'rtasidagi bog'liqlik bo'yicha haligacha konsensus yo'q. Shu sababli, ushbu mavzu bo'yicha dissertatsiya ilmiy nazariyalarni boyitishga yordam beradi va mavjud bilimlarni boyitishga hissa qo'shadi.

–Investorlar investitsiya qarorlarini qabul qilishda aniq va o'z vaqtida berilgan ma'lumotlarga tayanadilar. Kompaniyaning dividend siyosatining uning aksiyalari *narxiga ta'sirini tushunish investorlarga o'z investitsiyalarini himoya qilishga va to'g'ri qarorlar qabul qilishga yordam beradi.*

–Kompaniyaning dividend siyosati uning manfaatdor tomonlari, shu jumladan xodimlar, kreditorlar va aksiyadorlar uchun ta'sir ko'rsatishi mumkin. Ushbu mavzu bo'yicha dissertatsiya kompaniyalarga dividend siyosatining ta'siri haqida tushuncha